

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12.04.2017, sp. zn. 31 Cdo 4835/2014, ECLI:CZ:NS:2017:31.CDO.4835.2014.1

Číslo: 99/2018

Právní věta: Vznikla-li škoda až po doručení nezákonného rozhodnutí ve smyslu § 22 zák. č. 58/1969 Sb., začíná běžet promlčecí doba až od okamžiku vzniku škody.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 12.04.2017

Spisová značka: 31 Cdo 4835/2014

Číslo rozhodnutí: 99

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Odpovědnost státu za škodu, Promlčení

Předpisy: čl. 36 odst. 3 předpisu č. 2/1993Sb.
§ 22 odst. 2 předpisu č. 58/1969Sb.
§ 32 odst. 2 předpisu č. 82/1998Sb.
§ 36 předpisu č. 82/1998Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalované proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 12. 6. 2014, sp. zn. 68 Co 198/2014.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobou, doručenu soudu dne 13. 3. 2013, se žalobkyně domáhá náhrady škody spočívající ve vynaložených nákladech na zapsání změny obchodní firmy do obchodního rejstříku, na změnu propagačních a obalových materiálů a na soudní poplatky, právní zastoupení a náhradu nákladů protistrany v řízení o ochraně před neoprávněným užíváním obchodní firmy. Důvodem vzniku škody byla skutečnost, že žalobkyně byla dne 18. 11. 1992 zapsána do obchodního rejstříku pod obchodní firmou D. s. r. o. Následně však proti ní podala žalobu na ochranu proti neoprávněnému užívání firmy jiná společnost s tím, že byla pod obchodní firmou D. s. r. o. zapsána do obchodního rejstříku dříve než žalobkyně. Městský soud v Praze v důsledku toho žalobkyni nařídil, že musí svou obchodní firmu změnit, což žalobkyně provedla.

2. Obvodní soud pro Prahu 2 jako soud prvního stupně rozsudkem ze dne 10. 1. 2014, č. j. 15 C 59/2013-87, žalobu o zaplacení náhrady škody ve výši 368 717,50 Kč s příslušenstvím zamítl.

3. Soud prvního stupně vyšel z následujících skutkových zjištění. Obvodní soud pro Prahu 1 povolil usnesením ze dne 18. 11. 1992 zápis žalobkyně do obchodního rejstříku pod obchodním jménem D., s. r. o., usnesení téhož dne nabylo právní moci. Dne 6. 11. 2008 byla k Městskému soudu v Praze podána žaloba na ochranu proti neoprávněnému užívání obchodní firmy. Žalobkyní byla společnost D., s. r. o., (zapsaná do obchodního rejstříku dne 17. 4. 1992), žalovanou společnost D., s. r. o., (nynější žalobkyně). Rozsudkem ze dne 24. 9. 2010 byla žalované, nynější žalobkyni, uložena povinnost změnit firmu doplněním nejméně o jedno víceslabičné slovo a podat u příslušného rejstříkového soudu návrh na změnu zápisu firmy do obchodního rejstříku. Vrchní soud v Praze následně uvedený rozsudek potvrdil rozsudkem ze dne 21. 11. 2011. Dovolání a ústavní stížnost byly odmítnuty.

4. Soud prvního stupně věc posoudil podle zákona č. 58/1969 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou rozhodnutím orgánu státu nebo jeho nesprávným úředním postupem, a dospěl k následujícím právním závěrům. Případná nesprávnost postupu Obvodního soudu pro Prahu 1 při zápisu žalobkyně do obchodního rejstříku by se projevila v nezákonnosti vydaného rozhodnutí. Odpovědnostním titulem proto nemůže být nesprávný úřední postup, ale pouze nezákonné rozhodnutí, a to v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu (soud prvního stupně odkázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 12. 2011, sp. zn. [28 Cdo 1466/2011](#), a na další judikaturu). Nárok na náhradu škody způsobené rozhodnutím nelze uplatnit, dokud pravomocné rozhodnutí, jímž byla způsobena škoda, není pro nezákonnost zrušeno příslušným orgánem. V posuzovaném případě lze však rozhodnutí, kterým byl povolen zápis žalobkyně do obchodního rejstříku, v části týkající se obchodního jména, považovat za nezákonné, neboť nezákonnost takového rozhodnutí vyplývá z povinnosti změnit obchodní jméno uložené později žalobkyni.

5. Soud prvního stupně se dále zabýval námitkou promlčení. Nezákonné rozhodnutí nabylo právní moci dne 18. 11. 1992, od stejného dne počala běžet objektivní desetiletá promlčecí lhůta podle ustanovení § 22 odst. 2 zákona č. 58/1969. Objektivní promlčecí lhůta uběhla dne 18. 11. 2002, žaloba byla podána dne 13. 3. 2013, tedy opožděně, soud ji proto zamítl.

6. Městský soud v Praze jako soud odvolací napadeným usnesením zrušil zamítavý rozsudek soudu prvního stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

7. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně. Ztotožnil se s právním závěrem soudu prvního stupně, že pokud postup rejstříkového soudu vyústil ve vydání rozhodnutí o zápisu do obchodního rejstříku, lze zvažovat pouze odpovědnost státu z titulu nezákonného rozhodnutí. Rovněž přisvědčil závěru, že byť uvedené usnesení nebylo výslovně zrušeno, je možno je posoudit jako nezákonné, když v řízení před Městským soudem v Praze byl vydán rozsudek, kterým byla žalobkyni uložena povinnost změnit zapsanou firmu.

8. Odvolací soud se však odchýlil od soudu prvního stupně při posouzení námítky promlčení. Aplikoval na posuzovaný případ zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). Uvedl, že podle § 36 zákona č. 82/1998 Sb. se odpovědnost podle tohoto zákona vztahuje na škodu způsobenou rozhodnutími, která byla vydána ode dne účinnosti zákona č. 82/1998 Sb., a na škodu způsobenou ode dne účinnosti zákona nesprávným úředním postupem. Vzhledem k tomu, že rozhodnutí ze dne 18. 11. 1992 lze považovat za nezákonné až k datu 10. 1. 2012, kdy nabylo právní moci rozsudek Městského soudu v Praze ukládající žalobkyni povinnost změnit firmu, je třeba postupovat podle zákona č. 82/1998 Sb. Rovněž tvrzená škoda vznikla žalobkyni až v souvislosti s řízením o žalobě na ochranu před neoprávněným užíváním firmy, tedy po účinnosti zákona č. 82/1998 Sb.

9. Odvolací soud vyšel z ustanovení § 32 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb. a uvedl, že nárok na náhradu

škody se promlčí za tři roky ode dne, kdy se poškozený dověděl o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá. Pokud lze za zrušující rozhodnutí považovat rozsudek Městského soudu v Praze, který nabyl právní moci dne 10. 1. 2012, pak začala tříletá promlčecí lhůta běžet od tohoto dne. Uplatnila-li žalobkyně nárok u soudu dne 14. 3. 2013, učinila tak včas. Lze přisvědčit i odvolací námitce žalobkyně, že promlčecí lhůta nemohla začít běžet v době, kdy škoda ještě ani nemohla vzniknout. Odvolací soud proto rozsudek soudu prvního stupně zrušil, neboť byla chybně posouzena námitka promlčení.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

10. Usnesení odvolacího soudu napadla žalovaná v celém rozsahu dovoláním, ve kterém vymezila následující dovolací důvody:

11. Odvolací soud nesprávně určil zákon, kterým se má posuzovaný nárok řídit. Podle § 36 zákona č. 82/1998 Sb. se odpovědnost podle tohoto zákona vztahuje na škodu způsobenou rozhodnutími, která byla vydána ode dne účinnosti zákona č. 82/1998 Sb. Škoda způsobená rozhodnutími, která byla vydána před účinností zákona č. 82/1998 Sb., se řídí dosavadními předpisy. Za nezákonné rozhodnutí odvolací soud považoval usnesení Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 18. 11. 1992. Přesto v rozporu s výslovným zněním zákona dospěl k závěru, že na posuzovaný případ je na místě aplikovat zákon č. 82/1998 Sb. Tuto úvahu odvolací soud opřel o skutečnost, že usnesení ze dne 18. 11. 1992 bylo „zrušeno“ rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 24. 9. 2010, přičemž za rozhodující pro určení, který zákon na posuzovaný případ dopadá, považuje odvolací soud právě zrušující rozhodnutí ze dne 24. 9. 2010. Taková úvaha je však podle dovolatelky zcela nesprávná a odporuje ustanovení § 36 zákona č. 82/1998 Sb., z něhož jednoznačně vyplývá, že rozhodným je datum, kdy bylo vydáno rozhodnutí, které škodu způsobilo – tedy rozhodnutí, které má být v konkrétním případě odpovědnostním titulem. Za odpovědnostní titul přitom nelze považovat rozhodnutí zrušující, ale rozhodnutí zrušované. Byť odvolací soud uvedl, že za „analogicky zrušené“ považuje usnesení Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 18. 11. 1992, za odpovědnostní titul, který zavinil vznik škody, označil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21. 11. 2011. Uvedená otázka nebyla podle žalované v judikatuře Nejvyššího soudu dosud řešena.

12. Odvolací soud podle žalované pominul existenci objektivní promlčecí lhůty. V ustanovení § 22 odst. 1 a 2 zákona č. 58/1969 Sb. je stanovena tříletá subjektivní promlčecí lhůta, běžící ode dne, kdy se poškozený dověděl o škodě, a desetiletá objektivní lhůta, běžící ode dne doručení – oznámení – nezákonného rozhodnutí. Běh těchto lhůt je na sobě navzájem nezávislý, uplynutím jedné z těchto lhůt, lhůstojno které, se právo ze zákona promlčuje. Pokud odvolací soud dospěl k závěru, že nárok není promlčen, zcela pominul marné uplynutí objektivní desetileté promlčecí lhůty, běžící ode dne 19. 11. 1992, a jeho rozhodnutí je nesprávné. Žalovaná odkazuje na rozpor uvedené úvahy odvolacího soudu s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 9. 1. 2013, sp. zn. [28 Cdo 1482/2012](#).

13. Pro úplnost žalovaná uvádí, že v podstatě shodnou právní úpravu obsahuje i zákon č. 82/1998 Sb., a to v ustanovení § 32 odst. 1 a 2. Z napadeného usnesení je přitom zřejmé, že odvolací soud zcela pominul ustanovení § 32 odst. 2 zákona č. 82/1998 Sb. a operoval pouze se subjektivní promlčecí lhůtou, nikoliv s objektivní.

14. Žalobkyně ve vyjádření k dovolání uvedla, že podle jejího názoru odvolací soud věc právně posoudil správně, a to i ohledně otázek namítaných žalovanou v podaném dovolání. Pokud jde o režim zákona, kterým se věc řídí, není s ohledem na fakticky shodnou úpravu promlčení v ustanovení § 22 odst. 1 a 2 zákona č. 58/1969 Sb. a v ustanovení § 32 odst. 1 a 2 zákona č. 82/1998 Sb. podstatné, podle které právní úpravy bude věc posouzena. Počátek a délka objektivní a subjektivní promlčecí lhůty i důsledky situace, kdy je podmínkou uplatnění nároku zrušení nezákonného rozhodnutí, jsou v obou úpravách řešeny shodně, pouze za použití mírně odlišných formulací. Na

vyřešení uvedené otázky tedy rozhodnutí odvolacího soudu nezávisí.

15. Totéž lze podle žalobkyně uvést *mutatis mutandis* i ke zpochybnění úvah dovolacího soudu o odpovědnostním titulu. Odvolací soud nikde neuvedl, že by odpovědnostním titulem byl zrušující rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21. 11. 2011, pouze od jeho právní moci odvozuje okamžik, od kdy lze považovat rozhodnutí ze dne 18. 11. 1992 za nezákonné. Žalovaná tedy polemizuje se závěry, které odvolací soud nikdy nevyslovil, a na nichž své rozhodnutí nezaložil - i v této části se tedy podle žalobkyně jedná o nepřipustnou dovolací námitku.

16. K posouzení námitky promlčení žalobkyně zdůrazňuje, že žaloba o změnu obchodní firmy na ni byla podána až dne 6. 11. 2008, žalobkyni byla pochopitelně doručena ještě později, a první náznak, že by žalobkyně mohla být nucena vynaložit výdaje v souvislosti se změnou obchodní firmy, tak žalobkyně obdržela až cca šest let po údajném uplynutí objektivní promlčecí lhůty. Nutnost vynaložení nezbytných výdajů bylo možno s jistotou odvozovat až od vydání rozhodnutí odvolacího soudu, tedy ke dni 21. 11. 2011, výdaje pak byly vynaloženy na změnu obchodní firmy ode dne 22. 5. 2012. Ani objektivní promlčecí lhůta se neuplatňuje bezvýjimečně, ale platí pouze pro případy odpovědnosti za škodu způsobenou rozhodnutím, které bylo zrušeno (žalobkyně odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 4. 2011, sp. zn. [28 Cdo 479/2009](#)). V daném případě ke zrušení rozhodnutí nedošlo a „pro zrušení analogické by bylo třeba konstruovat nepřipustnou analogii v neprospěch“ žalobkyně. Ústavní soud v nálezu ze dne 28. 8. 2007, sp. zn. [IV. ÚS 642/05](#), jednoznačně dovedl, že promlčecí lhůta je vázána na vymahatelnost nároku a jeho uplatnitelnost u soudu. Z logiky věci tak nemůže uplynout, pokud reálně není možno nárok uplatnit. Po žalobkyni nebylo možno požadovat, aby ke dni 18. 11. 2002 uplatnila potenciální a zcela neurčitý nárok, o jehož vzniku a výši se s určitostí dověděla až o cca deset let později. Žalobkyně dále uvádí, že „námitka promlčení je v daném případě v evidentním rozporu s dobrými mravy, s ohledem na výše zmíněnou nemožnost dřívějšího uplatnění nároku“. Je třeba zohlednit výjimečné okolnosti, kdy škoda vznikla později než s odstupem deseti let od doručení nezákonného rozhodnutí.

III.

Připustnost dovolání

17. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (viz čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

18. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 2 písm. b) o. s. ř. a § 241a odst. 2 o. s. ř. Nejvyšší soud se proto zabýval jeho připustností.

19. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

20. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

21. Otázka, která právní úprava se na posuzovaný případ použije, vymezená žalovanou jako dovolací důvod, nezakládá připustnost dovolání. Na vyřešení této otázky rozhodnutí odvolacího soudu nezávisí, neboť právní úpravy zákona č. 82/1998 Sb. a zákona č. 58/1969 Sb. řeší posuzovanou otázku promlčení nároku na náhradu škody prakticky totožně a právní závěry učiněné podle obou

právních úprav by proto byly shodné. Nejvyšší soud se však uvedenou otázkou přesto musel zabývat (srov. odst. 31 níže), aby mohl na věc aplikovat správný právní předpis a aby věc mohl právně posoudit.

22. Dovolání je přípustné pro řešení otázky počátku běhu objektivní promlčecí lhůty ve vztahu k okamžiku vzniku škody (srov. odst. 12 tohoto usnesení), neboť tuto otázku, dovolacím soudem již řešenou, je na místě posoudit jinak, než jak byla posouzena v dosavadní judikatuře Nejvyššího soudu (viz níže).

IV. Důvodnost dovolání

23. Tříčlenný senát 30 Nejvyššího soudu dospěl v otázce počátku běhu objektivní promlčecí lhůty k právnímu závěru, který je odlišný od dosavadní judikatury dovolacího soudu (srov. zejména rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 3. 2010, sp. zn. [30 Cdo 3266/2008](#) a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2014, sp. zn. [30 Cdo 2014/2013](#)). Předložil proto věc velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu podle § 20 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2010, sp. zn. [31 Cdo 4291/2009](#), uveřejněný pod číslem 96/2010 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

24. Podle článku 36 odst. 3 Listiny základních práv a svobod má každý právo na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem.

25. Podle ustanovení § 22 odst. 1 a 2 zákona č. 58/1969 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou rozhodnutím orgánu státu nebo jeho nesprávným úředním postupem, se právo na náhradu škody podle tohoto zákona promlčí za tři roky ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o škodě. Je-li podmínkou pro uplatnění práva na náhradu škody zrušení rozhodnutí, běží promlčecí, slovy zákona, „doba“ ode dne doručení (oznámení) zrušujícího rozhodnutí (odst. 1). Nejpozději se toto právo promlčí za deset let ode dne, kdy poškozenému bylo doručeno (oznámeno) nezákonné rozhodnutí, kterým byla způsobena škoda; to neplatí, jde-li o škodu na zdraví (odst. 2).

26. Podle ustanovení § 32 odst. 1 a 2 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), se nárok na náhradu škody podle tohoto zákona promlčí za tři roky ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá. Je-li podmínkou pro uplatnění práva na náhradu škody zrušení rozhodnutí, běží promlčecí, slovy zákona „doba“ ode dne doručení (oznámení) zrušovacího rozhodnutí (odst. 1). Nejpozději se nárok promlčí za deset let ode dne, kdy poškozenému bylo doručeno (oznámeno) nezákonné rozhodnutí, kterým byla způsobena škoda; to neplatí, jde-li o škodu na zdraví (odst. 2).

27. Podle ustanovení § 36 zákona č. 82/1998 Sb. se odpovědnost podle tohoto zákona vztahuje na škodu způsobenou rozhodnutími, která byla vydána ode dne účinnosti zákona, a na škodu způsobenou ode dne účinnosti zákona nesprávným úředním postupem. Odpovědnost za škodu způsobenou rozhodnutími, která byla vydána přede dnem účinnosti zákona, a za škodu způsobenou přede dnem účinnosti zákona nesprávným úředním postupem se řídí dosavadními předpisy.

28. Podle § 106 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, (dále jen „obč. zák.“) se právo na náhradu škody nejpozději promlčí za tři roky, a jde-li o škodu způsobenou úmyslně, za deset let ode dne, kdy došlo k události, z níž škoda vznikla; to neplatí, jde-li o škodu na zdraví.

29. Nejvyšší soud se nejprve zabýval otázkou, zda na posuzovaný případ aplikovat zákon č. 82/1998

Sb., nebo předchozí právní úpravu obsaženou v zákoně č. 58/1969 Sb.

30. Podle právního posouzení věci odvolacím soudem jde v případě žalobkyně o škodu způsobenou rozhodnutím o zápisu obchodní firmy do obchodního rejstříku. V případě škody způsobené rozhodnutím je podle § 36 zákona č. 82/1998 Sb. rozhodným okamžikem pro určení aplikovatelného právního předpisu vydání nezákonného rozhodnutí - v posuzovaném případě tedy den 18. 11. 1992, kdy bylo vydáno rozhodnutí o zápisu do obchodního rejstříku, od kterého žalobkyně odvozuje vznik škody (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2012, sp. zn. [28 Cdo 4887/2010](#)). Odpovědnost státu za škodu je tedy nutno v této věci posuzovat podle zákona č. 58/1969 Sb., neboť rozhodnutí, které mělo způsobit vznik škody, bylo vydáno přede dnem 15. 5. 1998. Je přitom nerozhodné, kdy byla rozhodnutím způsobena škoda, případně kdy byla zjištěna jeho nezákonnost a naplněny tak podmínky odpovědnosti státu za škodu, neboť s danými okolnostmi zákon č. 82/1998 Sb. svoji použitelnost nespojuje. Odvolací soud postupoval nesprávně, pokud na posuzovaný případ aplikoval zákon č. 82/1998 Sb.

31. Z výše citovaných právních úprav je patrné, že jak starší zákon č. 58/1969 Sb., tak novější zákon č. 82/1998 Sb., stanoví kombinovanou subjektivní a objektivní promlčecí lhůtu. Jejich vzájemný vztah je takový, že běží nezávisle na sobě a k promlčení dochází, jakmile jedna z nich uplyne (srov. obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2011, sp. zn. [25 Cdo 1896/2009](#)).

32. Nejvyšší soud se v nyní posuzovaném případě zabývá během objektivní promlčecí lhůty a otázkou, zda došlo k jejímu uplynutí.

33. Dosavadní rozhodovací praxe Nejvyššího soudu byla taková, že ztotožňovala počátek běhu objektivní promlčecí lhůty s okamžikem, kdy bylo poškozenému doručeno (oznámeno) rozhodnutí, které bylo později shledáno nezákonným a způsobilo vznik škody. Tak v rozsudku ze dne 11. 3. 2010, sp. zn. [30 Cdo 3266/2008](#), Nejvyšší soud uzavřel, že nárok žalobce je promlčen, neboť od doručení nezákonného rozhodnutí žalobci do podání žaloby uplynulo více než deset let. Počátek objektivní promlčecí lhůty je vymezen objektivně, nezávisle na poškozeném, a není pro něj významné, kdy se poškozený o nezákonnosti rozhodnutí dozvěděl, případně zda byl v situaci, která mu uplatnění práva znemožňovala; rozhodující z tohoto hlediska je pouze skutečnost, kdy - nezávisle na úrovni vědomí (znalosti) oprávněného účastníka odpovědnostního vztahu - došlo k vydání rozhodnutí, které bylo příčinou vzniku škody.

34. Stejný názor vyslovil Nejvyšší soud i v usnesení ze dne 9. 1. 2013, sp. zn. [28 Cdo 1482/2012](#), na které odkazuje žalovaná v dovolání. Zde byl však tento názor prezentován pouze „nad rámec“ nosných úvah, kterými Nejvyšší soud odůvodnil rozhodnutí o odmítnutí dovolání pro nepřipustnost.

35. Řešení přijaté v rozsudku sp. zn. [30 Cdo 3266/2008](#) má na poškozené velmi tvrdé dopady, neboť připouští, aby objektivní promlčecí lhůta pro uplatnění práva na náhradu škody počala běžet, nebo dokonce celá uplynula, dříve, než škoda vůbec vznikla.

36. Tyto nežádoucí dopady odvracel Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 18. 3. 2014, sp. zn. [30 Cdo 2014/2013](#), použitím korektivu dobrých mravů. Nejvyšší soud v uvedeném rozsudku dospěl k závěru, že uplynula objektivní promlčecí lhůta, neboť rozhodnutí pozemkového úřadu, které způsobilo vznik škody, bylo vydáno dne 17. 11. 1992 a nabylo právní moci dne 7. 12. 1992, a nejpozději k tomuto datu muselo být toto rozhodnutí osobě poškozené (právnímu předchůdci žalobkyně) doručeno. Objektivní promlčecí lhůta ve smyslu výše citovaného ustanovení, která plyne bez ohledu na plynutí subjektivní promlčecí lhůty, by tak uplynula nejpozději dne 7. 12. 2002, tedy dříve, než vůbec měla žalobkyně „možnost shledat, že došlo k vydání nezákonného rozhodnutí a že v jeho důsledku vznikla škoda“. S poukazem na okolnosti případu proto Nejvyšší soud uzavřel, že námitka promlčení byla žalovaným státem vznesena v rozporu s dobrými mravy a nelze k ní z toho důvodu přihlížet.

37. Čistě jazykovým výkladem § 22 odst. 1, 2 zákona č. 58/1969 Sb. by bylo nutno dospět k závěru, že objektivní promlčecí lhůta u škody způsobené nezákonným rozhodnutím (kromě škody na zdraví) počíná běžet od doručení (oznámení) nezákonného rozhodnutí osobě, kterému škoda vznikla. Jak již bylo uvedeno výše (srov. odst. 38), tento výklad by měl za následek, že v některých případech by se právo na náhradu škody začalo promlčovat, nebo by se zcela promlčelo, dříve, než by vůbec vznikla škoda, a tedy dříve, než by vzniklo právo na její náhradu.

38. Promlčení je právní následek vyvolaný marným uplynutím lhůty, během níž bylo možné subjektivní právo věřitele vymáhat před orgány ochrany práva (zejména před soudem) a která uplynula, aniž by se toto právo realizovalo. Promlčení subjektivního práva se realizuje ve dvou fázích. První stadium promlčení je vyvoláno dvěma simultánně působícími právními skutečnostmi, a to marným uplynutím času (právní událostí) a neuplatněním práva během zákonem stanovené lhůty (omisivním právním úkonem). Věřitel může i po uplynutí promlčecí lhůty žádat plnění od dlužníka; pokud dlužník plní dobrovolně, nevznikne na straně oprávněného věřitele bezdůvodné obohacení, jelikož právní důvod k plnění (dluh dlužníka vůči věřiteli) nezanikl. Druhé stadium promlčení nastupuje okamžikem, kdy promlčené právo začne realizovat věřitel soudní cestou. Pokud dlužník využije své právo vznést námitku promlčení, soud po zjištění, že žalované subjektivní právo je skutečně promlčeno, je povinen žalobu věřitele zamítnout. Tedy až sukcesivním přistoupení třetí právní skutečnosti (právním úkonem dlužníka v podobě vznesení námítky promlčení) ke dvěma výše uvedeným simultánním právními skutečnostem dochází k zániku nároku subjektivního práva věřitele, tj. subjektivní právo věřitele není vymahatelné donucovací mocí státu (srov. LAZÍKOVÁ, Jarmila, ŠTEVČEK, Marek in LAVICKÝ Petr a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 - 654). Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014. s. 2167. Obdobně srov. ŠVESTKA Jiří, SPÁČIL Jiří a kol. Občanský zákoník I, II. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009. s. 583 - 584: „Uplynula-li zákonem určená promlčecí doba ... a věřitel v ní stanoveným způsobem své právo u soudu či jiného orgánu nevykonal (neuplatnil), nevykonané (neuplatněné) právo se promlčelo. Vzdor nastalému promlčení však věřiteli zůstává jeho promlčené subjektivní občanské právo nadále zachováno“).

39. Z úpravy institutu promlčení v civilním právu (v tomto směru není rozdíl mezi úpravou ve starém a v novém občanském zákoníku) je zřejmé, že se promlčuje právo. Pokud právo neexistuje, nemá se co promlčovat - nebo naopak, aby se právo mohlo promlčovat, musí existovat. Není proto možné, aby promlčecí lhůta počala plynout v době, kdy právo (dosud) neexistuje. Z toho důvodu je nutno konstatovat, že čistě jazykový výklad § 22 odst. 2 zákona č. 58/1969 Sb. by vedl k závěru, který je v rozporu se smyslem a úpravou institutu promlčení, jak jej chápal § 106 odst. 2 obč. zák. a jak jej chápe i nový občanský zákoník - že se právo na náhradu škody nemůže promlčovat v době, kdy dosud nevznikla škoda a tedy ani právo na její náhradu.

40. Ústavní soud ustáleně uvádí, že „neudržitelným momentem používání práva je jeho aplikace vycházející pouze z jazykového výkladu“ a že „soud ... není absolutně vázán doslovným zněním zákonného ustanovení, nýbrž se od něj smí a musí odchýlit v případech, kdy to vyžaduje ze závažných důvodů účel zákona, historie jeho vzniku, systematická souvislost nebo některý z principů, jenž mají svůj základ v ústavně konformním právním řádu jako významovém celku. Je nutno se přitom vyvarovat libovůle; rozhodnutí soudu se musí zakládat na racionální argumentaci“ (srov. nález Ústavního soudu ze dne 28. 3. 2006, sp. zn. [Pl. ÚS 42/03](#), a nález Ústavního soudu ze dne 4. 2. 1997, sp. zn. [Pl. ÚS 21/96](#), publikovaný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu pod č. 13/1997).

41. Uvedené judikatuře Ústavního soudu odpovídá i pravidlo, podle něž lze každé ustanovení soukromého práva vykládat jenom ve shodě s Listinou základních práv a svobod a ústavním pořádkem vůbec, se zásadami, na nichž spočívá tento zákon, jakož i s trvalým zřetelem k hodnotám, které se tím chrání. Rozejde-li se výklad jednotlivého ustanovení pouze podle jeho slov s tímto příkazem, musí mu ustoupit (toto pravidlo bylo s účinností od 1. 1. 2014 kodifikováno v § 2 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dále jen „o. z.“, ale z obecných principů, na nichž právní

řád stojí, bylo obdobné pravidlo dovoditelné i před tímto datem – k tomu ostatně srov. nálezy Ústavního soudu vydané před rokem 2014 a citované v odst. 42 a 43).

42. Vzhledem k výše uvedenému je proto v posuzovaném případě na místě nalézání práva *contra verba sed secundum rationem legis* (proti slovům, avšak v souladu se smyslem a účelem zákona). Podle něj byt určitý případ spadá do „jádra“ pojmu užitého v právním předpise, tento právní předpis nelze aplikovat, pokud by to bylo v rozporu se smyslem a účelem daného ustanovení, s teleologií občanského zákoníku a jeho institutů a s principy, na nichž stojí právní řád (srov. MELZER Filip, TĚGL Petr a kol. Občanský zákoník § 1-117 : velký komentář. Svazek I. 1. vydání, Praha: Nakladatelství Leges, 2014. s. 195 a 200 a MELZER Filip. Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 229).

43. Nejvyšší soud se proto zabýval otázkou, jakým způsobem lze ustanovení § 22 odst. 2 zákona č. 58/1969 Sb. aplikovat tak, aby to co nejvíce odpovídalo účelu, kterého má být tímto ustanovením dosaženo.

44. Účelem objektivních promlčecích lhůt je zabránit dlouho trvajícím právním vztahům. Objektivní promlčecí lhůty mají přispět k jistotě právních vztahů, neboť jejich důsledkem je ukončení stavu potenciálního vymáhání do nekonečna, k čemuž by jinak mohl směřovat subjektivní počátek promlčení (srov. TICHÝ L. Promlčení. Bulletin advokacie, 2011, č. 1-2, s. 43).

45. Stanovením objektivních promlčecích lhůt se tedy řeší střet práva věřitele domoci se soudně určitého plnění a právní jistoty dlužníka, jeho práva bránit se u soudu námitkou promlčení. Cílem úpravy objektivních promlčecích lhůt je rozumně časově omezit možnost věřitele domáhat se u soudu svého práva bez rizika vznesení námítky promlčení protistranou – nikoliv tuto možnost objektivně zcela vyloučit.

46. V důvodové zprávě k zákonu č. 58/1969 Sb. je k promlčecí lhůtě uvedeno: „V otázce, zda právo na náhradu škody má být podrobena režimu promlčení či režimu prekluze, dává navržený zákon přednost institutu promlčení. Nelze přehlédnout, že navržený zákon je v tomto směru doplněním občanského zákoníku, který ve všech ostatních případech práv na náhradu škody počítá toliko s jejich promlčením a nikoli s prekluzí znamenající zánik práva, není-li včas uplatněno. Pokud jde o promlčení práva na náhradu škody podle první části první hlavy, upravuje navržený zákon subjektivní a objektivní promlčecí dobu, přičemž – na rozdíl od občanského zákoníku – stanoví ve všech případech (ne tedy jen u škody způsobené úmyslně) desetiletou dobu promlčecí, kterou považuje za přiměřenou vzhledem k podmínkám, za kterých může být toto právo uplatněno. Zásada, že při škodě způsobené na zdraví objektivní doba promlčecí nepřichází vůbec v úvahu, byla zachována.“

47. V důvodové zprávě k zákonu č. 82/1998 Sb. je k objektivní promlčecí lhůtě uvedeno: „Nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím lze uplatnit nejdéle do deseti let od okamžiku, kdy bylo doručeno nezákonné rozhodnutí. Tato objektivní promlčecí doba odpovídá promlčecí době stanovené občanským zákoníkem pro nárok na náhradu škody, jež byla způsobena úmyslně.“

48. U obou úprav objektivní promlčecí lhůty je tedy patrná inspirace úpravou v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, konkrétně v jeho § 106 odst. 2.

49. Nejvyšší soud proto považuje za potřebné vycházet při výkladu ustanovení o běhu objektivní promlčecí lhůty pro právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím ze své existující judikatury k běhu objektivní promlčecí lhůty stanovené v § 106 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb. Podle uvedeného ustanovení začíná objektivní promlčecí, slovy zákona, „doba“ běžet od události, z níž vznikla škoda, neboli od škodní události.

50. Tato škodní událost ve smyslu § 106 odst. 2 obč. zák. zahrnuje nejen protiprávní úkon či zákonem zvláště kvalifikovanou událost, které vedly ke vzniku škody, ale i vznik škody samé (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 1990, sp. zn. 1 Cz 20/90, dále např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2007, sp. zn. [25 Cdo 2507/2005](#), uveřejněný pod číslem 38/2008 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek).

51. Uvedený výklad pojmu událost, z níž škoda vznikla, Nejvyšší soud odůvodnil tím, že „[k]dybychom ... ztotožnili událost, z níž škoda vznikla, pouze s protiprávním úkonem či událostí, vyvolávající škodu (protiprávní stav), ... mohla by promlčecí doba začít běžet dříve, než vznikla škoda, škoda by mohla vzniknout až po uplynutí objektivní promlčecí doby, nebo by nemusela vzniknout vůbec. Takový výklad je proto nepřijatelný“ (srov. rozhodnutí sp. zn. 1 Cz 20/90, citované výše, dále též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2007, sp. zn. [21 Cdo 2423/2006](#) a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 8. 2013, sp. zn. [30 Cdo 446/2012](#)). Nejvyšší soud tedy již při tvorbě judikatury k ustanovení § 106 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb. vycházel z obdobných východisek, jako v nyní posuzovaném případě (srov. odst. 41 výše).

52. Správnost uvedené judikatury Nejvyššího soudu potvrzuje i další vývoj. Judikatorní výklad ustanovení § 106 odst. 2 obč. zák. účinného do konce roku 2013 totiž přejala i nová právní úprava, kterou přinesl občanský zákoník účinný od 1. 1. 2014. Ten v ustanovení § 636 připíná počátek objektivní promlčecí lhůty u nároků na náhradu škody nebo jiné újmy ke dni, kdy škoda nebo újma vznikla. Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku k tomu uvádí, že je nevhodné, aby právní úprava umožňovala promlčet právo na náhradu škody i dříve, než škoda vznikne. Takové pojetí podle důvodové zprávy „odporuje ústavně garantovanému právu na soudní ochranu“. Stejný názor zastává i odborná veřejnost, komentář k § 636 nového občanského zákoníku označuje za nesprávnou koncepci, podle které se poškozenému může jeho právo promlčet „dříve, než měl objektivní možnost se o škodě vůbec dozvědět (neboť ta ještě nevznikla)“ – srov. v bodu 42. citovaný komentář.

53. Obdobným způsobem jako § 106 odst. 2 obč. zák. je podle Nejvyššího soudu nutno aplikovat i § 22 odst. 2 zákona č. 58/1969 Sb. Velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu se tak odchyluje od dosavadního rozhodování projeveného v rozsudku ze dne 11. 3. 2010, sp. zn. [30 Cdo 3266/2008](#), a dospěl k závěru, že „doručení (oznámení) nezákonného rozhodnutí, kterým byla způsobena škoda“ v uvedeném ustanovení zahrnuje i vznik škody samé, neboť jen tak se právo na náhradu škody nepromlčí v důsledku uplynutí objektivní promlčecí lhůty dříve, než škoda vůbec vznikne.

54. Účel, kterému objektivní promlčecí lhůty slouží, přitom bude naplněn – objektivní promlčecí lhůta bude bránit existenci dlouho trvajících právních povinností vymahatelných soudně bez možnosti obrany námitkou promlčení. Okolnost rozhodná pro počátek objektivní promlčecí lhůty však bude v nynějším pojetí zahrnovat nejen doručení (oznámení) nezákonného rozhodnutí, ale i vznik škody samé. V některých případech to nevyhnutelně povede ke snížení právní jistoty (potenciálního) dlužníka, to jest státu, neboť práva poškozených na náhradu újmy se promlčí později (než by tomu bylo při čistě jazykovém výkladu). Avšak lze-li legitimně požadovat, aby obdobný přístup strpěly subjekty soukromoprávních vztahů posuzovaných podle občanského zákoníku z roku 1964, pak tím spíše lze totéž požadovat po státu, který se sám přijetím Listiny a rozhodných zákonů zavázal, že bude újmu vznikající v důsledku nezákonných rozhodnutí nahrazovat.

55. Pro úplnost je třeba, aby se velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu vyjádřil i k postupu zvolenému v rozsudku ze dne 18. 3. 2014, sp. zn. [30 Cdo 2014/2013](#). V něm Nejvyšší soud dospěl k závěru, že námitka promlčení vznesená státem byla v rozporu s dobrými mravy (srov. odst. 39 odůvodnění). Takovýto přístup byl vhodný v konkrétním případě, v němž šlo o náhradu újmy vzniklé v souvislosti s navrácením majetku při restituci. Řeší tedy pouze konkrétní specifické situace některých posuzovaných případů, avšak není a nemůže být systémovým

východiskem – už proto, že implicitně připouští, že je v některých případech přípustné řešení přijaté v rozsudku sp. zn. [30 Cdo 3266/2008](#) (podle kterého se právo promlčí v deseti letech ode dne, kdy poškozenému bylo doručeno nebo oznámeno rozhodnutí, které bylo později shledáno nezákonným, a to bez ohledu na to, kdy došlo ke vzniku škody). Uvedený postup navíc neposkytuje poškozeným dostatečnou právní jistotu, neboť dopředu není zřejmé, ve kterých případech bude námitka promlčení vznesená státem posouzena jako rozporná s dobrými mravy a ve kterých nikoliv.

56. V nyní posuzovaném případě bylo rozhodnutí o zápisu firmy do obchodního rejstříku žalobkyni doručeno dne 18. 11. 1992. Až dne 6. 11. 2008 byla proti žalobkyni podána žaloba pro neoprávněné užívání firmy, v roce 2011 nabyl právní moci rozsudek uvedené žalobě vyhovující a v roce 2012 pak žalobkyně podle svého tvrzení vynaložila náklady na změnu firmy a na změnu propagačních a obalových materiálů. Počátek objektivní promlčecí lhůty v posuzovaném případě spadá do okamžiku, kdy žalobkyni vznikla škoda. K tomu došlo, když žalobkyně vynaložila finanční prostředky, jejichž náhradu nyní požaduje (srov. stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 18. 11. 1970, č. j. [Cpj 87/70](#), publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. 55/1971, část I, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. [25 Cdo 986/2001](#), publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. 14/2005, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2003, sp. zn. [25 Cdo 1836/2001](#)).

57. Žalobkyně v řízení požaduje úhradu nákladů, které vynaložila na právní zastoupení v řízení o ochraně proti neoprávněnému užívání obchodní firmy vedeném u Městského soudu v Praze, u Vrchního soudu v Praze, u Nejvyššího soudu a u Ústavního soudu, náhradu za uhrazené soudní poplatky za podání odvolání a za podání dovolání, náhradu za částky, které musela na základě pravomocných rozhodnutí uhradit v uvedených řízeních jako náhradu nákladů zastoupení protistraně, náhradu za soudní poplatek za návrh na změnu zápisu obchodní firmy, za odměnu notáře za vyhotovení notářského zápisu a za vynaložené prostředky na změnu obalových a propagačních materiálů. Ze skutkových zjištění soudů nevyplývá, kdy žalobkyně uvedené náklady uhradila. Je však zřejmé, že se tak mohlo stát nejdříve po zahájení řízení o ochraně proti neoprávněnému užívání obchodní firmy, tedy po 6. 11. 2008. Desetiletá objektivní promlčecí lhůta tedy v době podání žaloby v této věci v březnu 2013 dosud neuplynula a právo žalobkyně jejím uplynutím podle § 22 odst. 2 zákona č. 58/1969 Sb. není promlčeno.

58. Nejvyšší soud vzhledem k výše uvedenému dospěl k závěru, že jakkoli jsou právní úvahy vedoucí odvolací soud k závěru o nedůvodnosti námitky promlčení žalovaného nároku, nesprávné, je výsledek těchto úvah věcně správný. Dovolání proto není důvodné a Nejvyšší soud je zamítl.

59. Závěrem je nutno dodat, že se Nejvyšší soud s ohledem na formulaci dovolacího důvodu a procesní stav plynoucí z dovolání proti zrušujícímu usnesení odvolacího soudu nemohl zabývat dalšími otázkami podstatnými pro posouzení této věci, a to zejména, zda lze usnesení Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 18. 11. 1992 považovat za zrušené pro nezákonnost ve smyslu § 4 odst. 1 zákona č. 58/1969 Sb., ani existencí dalších odpovědnostních předpokladů zakládajících důvodnost uplatněné žaloby, a ani případným podílem žalobkyně na vzniklé újmě ve smyslu § 441 obč. zák.

60. Nejvyšší soud z výše uvedených důvodů dovolání žalované podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.